

Міністерство освіти і науки України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв

ВІСНИК

ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ
ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

№ 2

2009

- МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
- архітектура

Міністерство освіти і науки України

Харківська державна академія
дизайну і мистецтв

№ 2

ВІСНИК

Харківської державної
академії дизайну і мистецтв

ХАРКІВ 2009

Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: Зб. наук. пр. / За ред. Даниленка В.Я. — Харків: ХДАДМ, 2009. — № 2. — 160 с. (укр., рос., англ. мов.).

У віснику подано матеріали за результатами наукових досліджень проблем технічної естетики, дизайну, архітектури, образотворчого мистецтва, а також застосування новітніх технологій у мистецтвознавстві.

Збірник розрахований на пошукачів вчених ступенів і звань, викладачів, науковців.

Видається за рішенням Вченої ради Харківської державної академії дизайну і мистецтв (протокол № 7 від 28.03.2007 р.).

Збірник є фаховим виданням з мистецтвознавства та архітектури (бюл. ВАК України, 2002. — № 9. — С. 9.)

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE):

ISSN 1993-6400 (Print), ISSN 1993-6419 (Online).

Збірник реферується та відображується у базах даних:

«Джерело» (Україна). [<http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/urzh/index.html>]

Загальнодержавна реферативна база даних «Україніка наукова»

[<http://www.nbuv.gov.ua/db/ref.html>].

Головний редактор: Даниленко В.Я., доктор мистецтвознавства, професор;

Заступник головного редактора: Єрмаков С.Є., доктор педагогічних наук, професор.

Редакційна колегія:

1. Боднар О.Я. доктор мистецтвознавства, професор;
2. Гребенюк Н.Є. доктор мистецтвознавства, професор;
3. Зборовець І.В. доктор мистецтвознавства, професор;
4. Кравець В.Й. доктор архітектури, професор;
5. Крижановська Н.Я. доктор архітектури, професор;
6. Мироненко В.П. доктор архітектури, професор;
7. Проскуряков В.І. доктор архітектури, професор;
8. Селівачов М.Р. доктор мистецтвознавства, професор;
9. Тарасенко О.А. доктор мистецтвознавства, професор;
10. Чебикін А.В. Президент Академії мистецтв України, професор;
11. Шило О.В. доктор мистецтвознавства, професор;
12. Шубович С.О. доктор архітектури, професор.

11. Стефани Людольф. Объяснение некоторых художественных произведений, найденных в 1871 году в южной России // ОАК за 1872 г. – СПб.: Тип. Имп. АН, 1875. – С. 1-170.
  12. Тарасенко О.А. «Окно в глубину». Мотив темноты в произведениях М. Шагала и В. Кандинского. // Русский Авангард 1910-1920-х годов и проблема экспрессионизма. – М.: Наука, 2003. – С. 268-290.
  13. Фармаковский Б. В. Три керамических фрагмента Одесского музея Императорского Общества Истории и Древностей. // ЗООИД, Т. XVI. Одесса: , 1893. – С. 14-44.
  14. Фармаковский Б. В. Раскопки в Ольвии в 1902-1903 годах // ИАК. – СПб.: Тип. Главного Управления Уделов, 1906. – Вып. 13. – 301 с.
  15. Фармаковский Б. В. Раскопки в Ольвии // ОАК за 1903 г. – СПб.: Тип. Главного Управления Уделов, 1906. – С. 2-20.
  16. Штерн Э. Р. Значение керамических находок на юге России для выяснения культурной истории черноморской колонизации // ЗООИД, Одесса: «Экономическая» тип. и литография, 1900. – Т. XXII. – С. 1-21.
  17. Шгитильман Ф. М. Античное искусство / Мировое искусство в музеях Украины. – К.: Мистецтво, 1977. – 180 с. – 198 иллюстр. кат.
  18. Greek and Cypriote antiquities in the Archaeological museum of Odessa. – Nicosia: Found. Anastasios G. Leventis, National Acad. Of Sciences of the Ukraine Archaeological Museum of Odessa, 2001. – 175 cat., – 96 s., 51 c.
  19. Nilsson M. Geschichte der griechischen Religion. – Munchen: C.H. Beck'sche Verlags Buchhandlung, 1941. – 52 taf., – 823 s.
  20. Pharmakowsky B. Olbia 1901-1908. Fouilles et trouvailles // ИАК Вып. 33. – СПб.: Тип. В.Ф. Киришабаума (отделение). – Вып. 33, 1909. – С. 103-136.
  21. Skarby znad Morza Czarnego. Katalog wystawy w Muzeum Narodowym w Krakowie. – Krakow: Druk [Printed by] Drukarnia Leyko, 2006. – 391 s.
  22. Sokolov G. Antique art on the Northern Black sea coast. Architecture sculpture painting applied arts. – Leningrad: Aurora art publishers, 1974. – 188 pl.
- Архивные материалы:
23. Тарадаш А. М. Итальянская керамика. Каталог коллекции Одесского Археологического музея АН УССР // Архив ОАМ №87005. – Одесса: ОАМ, 1973, неокончен.

Надійшла до редакції 9.01.2009

ВИАВЛЕННЯ ТИПІВ ГРОМАДСЬКО-ТРАНСПОРТНИХ ВУЗЛІВ В МЕРЕЖІ МЕТРОПОЛІТЕНУ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА КИЄВА)

Чемакіна О. В., кандидат архітектури, **Лисюк І. О.**, магістр архітектури
Національний авіаційний університет, м. Київ

Анотація. У статті приведені результати аналізу і вивчення транспортного обслуговування містобудівної системи Києва. Визначені типи суспільно-транспортних вузлів в мережі метрополітену (на прикладі міста Києва).

Ключові слова: суспільно-транспортний вузол, класифікація, типологія, станції метро, метрополітен.

Аннотация. Чемакина О. В., Лисюк И. О. Выявление типов общественно-транспортных узлов на станциях метрополитена (на примере города Киева). В статье приведены результаты анализа и изучения транспортного обслуживания градостроительной системы Киева. Определены типы общественно-транспортных узлов в сети метрополитена (на примере города Киева).

Ключевые слова: общественно-транспортный узел, классификация, типология, станции метро, метрополитен.

Annotation. Chemakina O. V., Lysyuk I. A. Exposure of types of publicly-transport knots at the stations of underground passage (on the example of city of Kiev). The results of analysis and study of transport maintenance of the town-planning system of Kiev are resulted in the article. The types of publicly-transport knots are certain in the network of underground passage (on the example of city of Kiev).

Keywords: publicly-transport knot, classification, typology, tube stations, underground passage.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження стану функціонального насичення і розвитку громадсько-транспортних вузлів (ГТВ) у містобудівній системі Києва обумовлена державними завданнями створення повноцінного життєвого середовища і визначається: існуючою проблемою урбанізації, дослідженням проблеми та її науковою обґрунтованістю, необхідністю інтенсифікації використання міських територіальних ресурсів.

Будь-який з районів Києва не може розглядатися поза зв'язком із центром міста. Одночасно основним розв'язанням проблеми транспортного сполучення став метрополітен. Тому система громадського обслуговування міста повинна проектуватися, виходячи з необхідності обслуговування всіх районів, бути комплексною, містити елементи транспортного обслуговування всіх видів.

Зв'язок роботи з науковими працями. Дослідження спирається на досвід наукових розробок в області архітектури транспортних споруджень і вузлів: Н. В. Баранова, В. В. Товбича, А. І. Урбаха, П. Г. Буги, О. В. Рябової, В. А. Щурової та ін. Виходячи з проведених узагальнень матеріалів науково-методичної, нормативної літератури, проекту генерального плану і натурального обстеження транспортних вузлів міста Києва, визначено, що наукова проблема розробки методів реабілітації ГТВ на станціях метрополітену має безперечну актуальність, значною мірою пов'язана з виявленням їх типології, але ще не одержала необхідної науково-теоретичної розробки.

Громадсько-транспортний вузол – просторове поєднання горизонтальних потоків громадського транспорту та вертикальних комунікацій (ліфтів, сходів, ескалаторів, підйомників) з господарськими, побутовими, громадсько-діловими, комунальними об'єктами різної функціональної насиченості.

Ціль статті. Виявити типи громадсько-транспортних вузлів (ГТВ) в мережі метрополітену шляхом систематизації їх класифікаційних особливостей.

Для виявлення типів ГТВ проведено їх класифікацію на станціях метрополітену за такими критеріями: видами перетинів вулиць і доріг, пасажиропотоком, змістом функціонального насичення, рівнем протікання пасажирського руху, функціональною структурою. Проведені класифікації на станціях Київського метрополітену дали змогу виділити сім типів ГТВ.

Містобудівна класифікація транспортних вузлів. Транспортні вузли за характером взаємного розташування магістральних вулиць і міських майданів, що розташовані у вузлі, поділяються на: складні вузли (до міської площі підходять більше чотирьох магістральних вулиць та доріг); вузли перетинання (до однієї головної магістралі під прямим або близьким до

прямого кута примикає інша магістраль). Класифікацією вулиць та доріг передбачаються такі основні класи перетинань за величиною: крупні – магістралі Європейського значення з усіма дорогами; великі – магістралі регіонального значення між собою; середні – дороги міського значення; малі – дороги районного значення.

У роботі проаналізовані транспортні вузли в мережі метрополітену м. Києва: великі – ст. м. Чернігівська, Бориспільська; середні – ст. м. Святошин, Нивки, Берестейська, Шулявська, Політехнічний інститут, Дніпро, Гідропарк, Лівобережна, Дарниця, Палац «Україна», Поштова площа, Петрівка, Харківська, Позняки, Осокорки, Славутич, Видубичі, Дружби народів, Печерська, Видубичі; малі – ст. м. Контрактова площа, Вокзальна, Університет, Арсенальна, Тараса Шевченко, Мінська, Оболонь, Лук'янівська.

Класифікація ГТВ в мережі метрополітену за пасажиропотоком. Пасажиропотік може бути як в одному, так і в протилежному напрямку, відрізняється великою нерівномірністю в просторі (у різних ГТВ) і в часі (року, місяця, доби). Використовуючи статистичні дані метрополітену м. Києва за 2004 рік щодо пасажиропотоку станції за добу, було складено діаграму, за якою визначені типи ГТВ в мережі метрополітену: крупні (пасажиропотік 90-50 тис. чол./добу) – Вокзальна, Петрівка, Лівобережна, Дарниця, Мінська, Святошин, Лук'янівська; великі (49-33 тис. чол./добу) – Контрактова площа, Оболонь, Житомирська, Видубичі, Харківська, Позняки, Нивки; середні (33-19 тис. чол./добу) – Університет, Палац «Україна», Печерська, Шулявська, Дорогожичі, Арсенальна, Берестейська, Бориспільська; малі (19-6 тис. чол./добу) – Осокорки, Поштова, Кловська, Вирлиця, Гідропарк, Славутич, Дніпро.

Класифікація ГТВ за видом функціонального насичення. Поєднуючи адміністративні, транспортні, наукові та культурні центри, сучасне місто складається з об'єктів містоформуєчого значення, обслуговуючих, сельбищних територій та транспортної системи. Простий пасажирський рух від одного фокусу тяжіння до іншого з різноманітними цілями (трудоий, культурно-побутовий рух) по комунікаційних шляхах, накладається один на одний, утворюючи людські потоки [1]. Громадський рух має свої закономірності залежно від місця протікання процесу (забудови місцевості) та цілі. Можна виділити 7 основних категорій громадського руху: в торгових, промислових (офісна забудова), адміністративно-управлінських, транспортних міських, спортивно-розважальних, комплексних вузлах, на привокзальних площах.

В ході роботи визначено класифікацію ГТВ в мережі метрополітену за функціональним навантаженням: три або два функціональні навантаження, з виконанням однієї функції. До першої групи належать ГТВ в мережі метрополітену – м. Вокзальна, Петрівка, Лівобережна, Дарниця, Чернігівська, Мінська, Святошин, Лук'янівська, Контрактова площа, Оболонь, Житомирська, Позняки; до другої групи – м. Шулявська, Видубичі, Харківська, Нивки,

Політехнічний Інститут, Університет, Дружби народів, Дорогожичі, Арсенальна, Берестейська, Печерська, Бориспільська, Палац «Україна», Тараса Шевченка, Осокорки, Поштова площа, Кловська, Вирлиця, Гідропарк, Славутич; до третьої групи – ст. м. Дніпро.

Класифікація ГТВ в мережі метрополітену за рівнем протікання пасажирського руху. Функціональне зонування ГТВ різноманітної функціональної насиченості з урахуванням конкретних планувальних умов передбачає взаємопроникнення і супідрядність таких зон: пішохідної, транспортної, забудови. При взаємному вертикальному і горизонтальному розміщенню окремих зон та їх елементів пішохідна зона стає своєрідною перехідною ланкою між магістраллю і внутрішньою структурою елементів обслуговування. Згідно з цим, пішохідні зони влаштовуються в різних рівнях, а саме: прибудова наземного пішохідного рівню; використання тільки підземного простору; поєднання наземного і підземного простору. Визначено таку класифікацію ГТВ в мережі метрополітену за рівнем протікання пасажирського руху: надземні (крупна – м. Лук'янівська, мала – м. Дніпро), підземні (крупна – м. Мінська, великі – м. Житомирська, Шулявська, Позняки, Харківська; середні – м. Університет, Дружби народів, Дорогожичі, Печерська, Палац «Україна», малі – м. Кловська, Вирлиця, Тараса Шевченка, Осокорки, Поштова площа, Гідропарк, Славутич), змішані (крупні – м. Вокзальна, Петрівка, Лівобережна, Дарниця, Чернігівська; великі – м. Нивки, Оболонь, Видубичі; середні – м. Політехнічний інститут, Берестейська, Арсенальна, Бориспільська).

Класифікація ГТВ в мережі метрополітену за функціональною структурою. Серед ГТВ в мережі метрополітену виділені вузли з концентрованими функціями: точкові – локальне недостатньо розвинуте утворення, що формується на базі однієї станції метрополітену (великі – Житомирська, Позняки, середні – Університет, Дружби народів, Арсенальна, Печерська, малі – Тараса Шевченка, Поштова площа, Кловська, Вирлиця, Гідропарк, Дніпро); лінійні – лінійно-розвинуте утворення, що формується вздовж комунікаційного коридору, що пролягає від станції метрополітену (великі – Харківська, Нивки, середні – Палац «Україна», малі – Осокорки, Славутич) і з винесеними функціями: розгалужені – просторово-розвинуте утворення вздовж комунікаційного коридору, що пролягає від станції метрополітену (крупні – Вокзальна, Святошин, Петрівка, великі – Контрактова площа, середні – Шулявська); точкові – локальне недостатньо розвинуте просторове утворення (крупні – Лівобережна, Дарниця, Чернігівська, Мінська, Лук'янівська, великі – Оболонь, Видубичі, середні – Дорогожичі, Берестейська, Бориспільська).

Результати дослідження: З приведених класифікаційних особливостей ГТВ в мережі метрополітену визначено сім основних типів (див. табл. 1).

Таблиця 1

**Типи громадсько-транспортних вузлів
в мережі метрополітену м. Києва**

Класифікація за пасажиро-потоком	Класифікація за формою концентрації		Класифікація за функц. наповненням			Класифікація за рівнем протікання громад. руху			Типи ГТВ
	Розгалуж.	точкові	3 функції	2 функції	1 функція	Підземні	Наземні	Змішані	
Крупні									
Вокзальна									I
Петрівка									
Святошин									
Лінобережна									
Дарниця									
Чернігівська									
Мінська									
Лук'янівська									
Великі									
Контракт. площа									II
Оболонь									
Видубичі									
Середні									
Шульцівська									III
Політехн. інститут									
Богосейлівська									
Берестейська									
Дарницькі									
Великі	концентрації		3 функції	2 функції	1 функція	Підземні	Наземні	Змішані	IV
	лінійні	точкові							
Житомирська									
Полішки									
Інкви									
Харківська									
Середні									
Університет									V
Дружби народів									
Печерська									
Арсенальна									
Палац «Україна»									
Малі									
Тараса Шевченка									VI
Поштова площа									
Князька									
Вирлиш									
Гідропарк									
Славутич									
Осокорки									
Дніпро									VII

Література:

1. Буга П. Г. Пешеходное движение в городах, – М: Стройиздат, 1979. – 107 с.
2. Рябова О. В. Методи архітектурного моделювання міських громадсько-транспортних вузлів. Дис. На здоб. наук. степ. канд. арх. – Х., 2007. – 238 с.
3. Урбах А. И. Многоярусные общественно-торговые центры. М., 1973. – 33 с.
4. Щурова В. А. Особливості архітектурно-планувальної організації транспортно пересадочних вузлів // Містобудування та територіальне планування. – К.: КНУБА, 2002. – Вип. 16. – с. 259-264.

Надійшла до редакції 19.02.2009